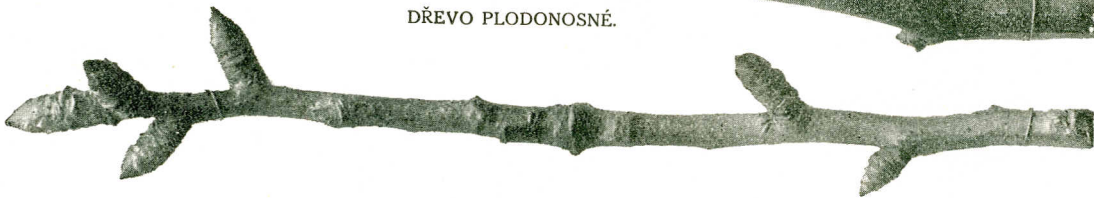

LETOROST.

DŘEVO PLODONOSNÉ.

ŠPINKA

Původ se nedá určitě zjistiti. Staří pomologové francouzští se domnívali, že v ní poznávají již starým Římanům známou hrušku „*Pirum Falernum*“, kteroužto domněnku nepodařilo se však odůvodniti. Ve Francii znají ji přes 400 let, neboť le Lectier v Orleánsu znal ji již roku 1600 pod třemi jmény: Poire de Forest, de Baulme a d'A my dou (de la miaoût). Zdá se podle prvního jména, že nalezena byla v lese, jako více jiných dobrých odrůd. Jména Grise Bonne dostalo se jí podle její barvy a chuti později a nalézáme je po prvé v Merletově spise „*Stručný soupis chutného ovoce*“ (*L'Abrégée de bons fruits*), asi v roce 1665 až 1675 vydaném. Taktéž i naše zobecnělá jména Špinka, Smolinka, Cikánka, odvozena jsou od barvy její. Jak ke jménu „*Krásná Gabriela*“ přišla, pod kterým ji uvádí Pixa na str. 173, jest hádankou; bezpochyby pouhý to překlad z německého „*Schöne Gabriele*“. Název Máslovka šedá letní mezi lidem se špatně uchycuje a k její charakteristice užitý název „*Špinka*“ úplně stačí.

U nás se sází již odpradávná a stala se velmi oblíbenou, čemuž nasvědčují mohutné, leckde celému okolí vévodící stromy. K jejímu rozšíření přispěla asi okolnost, že roste téměř všude; daří se i v drsné, chladnější poloze, v mírnější poloze jest její dužnina plynější a chutnější, v teplé poloze se stává však blátivou a nechutnou. Obvyčné naše polní a zahradní půdy s hlinitým nebo jílovitým podkladem jí svědčí nejlépe, roste sice i v hubeném písku, ano i ve vysychavém, krutém jílu, zůstává však příliš drobná a plody praskají v tomto.

Vzrůst jest zdravý a bujný, ve školce rychle odrůstá a tvoří pěkné rovné kmeny, ven pak vysazena, vzrůstá v krátkosti ve statné stromy s mohutnou, pěkně široce jehlancovitou korunou a dosahuje vysokého stáří. Sázeti se má výhradně jen jako vysokokmen a hodí se všude, jak podél silnic a cest, tak i do polních a domácích sadů. Na kdouli roste dobře, ale pro drobnost plodů se nehodí k pěstování na krcích již z toho důvodu, že s ní současně uzrávají druhy mnohem větší a cennější.

Velkou vadou jest vlastnost stromu, že počíná pozdě roditi, a uplyne často 12 až 15 let, než se dočkáme jakés úrody; ale pak rodí stále, jednou hodně, po druhé méně, zřídka kdy úhoří úplně. Pozoruhodno jest, že nejvíce plodů a nejlepších nalézáme v samém vršku koruny.

Otužilost stromů jest veliká a není pamětníka, že by byly poškozeny mrazy; naproti tomu stačí v čas květu 2—3 deštivé dny, aby úroda byla úplná zkažena. Plísňím jsou doposud úplně nepřístupné. Letorosty v plném vývoji ochmýřené vzrůstají podle bujnosti stromu, bývají povždy štíhlé, pod oky zprohýbané, zelenavě, na slunci až červenavě hnědé a dosti hustě poseté nápadnými, vyvstalými šedými tečkami, ukončeny pak jsou ochmýře-

nou špičkou. Poměrně malá oka bývají krátká, kuželovitě zahrocená, některá málo, jiná více odstálá na tupě rýhovaných, plochých patkách.

Z krátkých, baňatých, šedě šupinatých pupat vyvíjejí se nádherné, veliké květy ve větších chomáčích, sestavené z širokých, okrouhlých a čistě bílých plátků. Současně raší mladé, jasné zelené, při tom lehce nahnědlé, jemně ochmýřené listy, které v úplném vývoji bývají 65—70 mm dlouhé, 35—45 mm široké, vejčité nebo vejčité srdčité, dlouze špičatě a člunkovitě prohnuté, jako kožovitě tuhé, tmavě zelené a lesklé. Po kraji jsou sotva patrně ochmýřené a pěkně drobně pilovité, na řapících 15—20 mm dlouhých s nitovitými a brzo usychajícími palisty. Spodní listy jsou o něco větší, příplodní pak delší, jemněji a ostřeji pilovité.

Plody dospívají pravé velikosti, jak znázorněno v obraze, začátkem září, při plné úrodě jsou o něco menší, z mladých, statných, v žírné půdě rostoucích stromů větší, jak asi ukazuje připojený průřez; k oběma obrazům použito bylo plodů ze starého, ale zdravého vysokokmenu stojícího při silnici. Veškeré plody jsou téměř stejného tvaru, jen výjimkou některé bývají o něco kratší a baňatější, nebo štihlejší a s temenem širším.

Rázovitě veliký a široce otevřený kalich sestaven jest z listenů u spodu souvislých, rohovitých, hnědých, širokých, nejprve vztyčených a pak zpět rozložených v zcela malé, hrbo-laté jamce nebo úplně ploše na temeni plodu. Zelená a rzivá, dřevnatá stopka bývá do šikmé špičky plodu v malé jamce vtlačena, někdy přechází též kuželovitě v plod.

Velmi význačná jest barva tvrdé a hrubé slupky; se stromu vzata bývá úplně zelená, jen na slunci poněkud hnědě zarudlá, v několika dnech začne zvláště na sluneční straně maličko žlutavě prokvétati. Hrubší, souvislá nebo roztrhaná rezavina pokrývá téměř celý plod tak, že uvedená barva jen sem tam vyniká, a bývá hustě poseta hrubými, šedými tečkami.

Hojně šťavnatá dužnina jest buď žlutavě nebo zelenavě bělavá, pod slupkou obyčejně zelenavá, jemná, máslovitá, někdy špekovitá, kolem jaderníku drobně zrnitá; velmi dobrá její chuť se dá těžko popsat, jest vonná a libě navinule sladká.

Jemnou zrninou obklopený jaderník bývá úzce dutoosý a chová v úzkých pouzdrech zřídka jádra vyvinutá.

Na pražském trhu se objevují „Smolnice“ již v druhé polovici srpna, často i v polovici srpna; v ten čas nebývají však ještě ani úplně vyvinuty a příliš předčasně trhané nemají pravé, dobré chuti. Nesmějí se arciť na stromě nechati dozrati, avšak příliš časně česání škodí, má se počkati, až plody úplně dorostou, tedy asi tak koncem srpna, načež v několika dnech měknou a udrží se asi 14 dní. Ve studenějších krajinách dospívá teprv v druhé polovici září, ale udrží se pak mnohem déle. Nejvýhodněji zužitkuje se čerstvým prodejem ať již na trhu pro domácí spotřebu, či zasíláním na trhy vzdálenější, k čemuž se dobře hodí svou hrubou slupkou. K sušení se hodí již méně, a to jen tam, kde je dosti pokdy a hojnost paliva, naproti tomu k zavaření jest výborná.

Jak již s počátku uvedeno, jest známo mnoho jmen, z nichž se nejvíce ujalo Špinka. „Moravské ovoce“, čís. 48 přijalo název Hruška šedá letní; trojský seznam, čís. 132 Máslovka šedá letní! Pixa str. 173 Krásná Gabriela; mimo ně známa jsou ještě: Cikánka, Koženka, Václavka, Škaredka, Šedivka, Šedinka a na pražském trhu Smolnice.

Resslerův seznam čís. 410, Böhmische Graue Sommerbutterbirne; „Handbuch der Obstkunde“, čís. 18, Gute Graue; Diel III. str. 63, Graue Sommerbutterbirne; Dochnahl 570, Gute graue; v. Aehrenthal, str. 149, Gute graue; všude s poznámkou OO × ! Leroy, čís. 555, Poire Grise Bonne přírkl. II. jakost; Thomas, str. 70, Beurré gris d'Été a vřadil ji do třetího výběru. Mimo to známa jsou ještě tato synonyma: Erzherzog Carl Sommerfrucht, Holländische Sommer Dechantsbirne, Schöne Gabriele, Wahre Schöne Gabriele, Sommer Ambrabirne, Sommer Beurré Gris, Poire de Forêt d'été, d'A my dou, dè Baulme, de Baume, de Fourmi, de Fourmi musquée, Odorante, Odorante musquée, Verge d'or, Brute Bonne d'Été, Brulle Bonne, Sucrée Grise, Beurré gris d'Été de Hollande, Fondante de Batave, Incomparable, Ambrette d'été, Jutte, Jut Peer, Jutte Peer, Jutte's Birne, Jat, Yut, Yutte.

ŠPINKA – Gute Graue. – Grise Bonne.